

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Četništvo na Primorskem

Po objavi knjige *Plava garda – poveljnikovo zaupno poročilo*¹, sem tudi sam prispeval nekaj podatkov o štajerskih četnikih, saj sem vzpostavil stik z bivšim četniškim podnarednikom in objavil nekaj prispevkov v Nedeljskem dnevniku, v Glasilu zgodovinskega društva u Gornji Radgoni in na tem spletišču. Gre za demistifikacijo “zaslug” štajerskih četnikov pod poveljstvom narednika Jožeta Melaherja - Zmagoslava, sicer agenta nemškega Abwehra, saj je na koncu celo aktivno sodeloval z nemško policijo na Spodnjem Štajerskem, v Prlekiji.

Obenem sem tudi vzpostavil stik z Miloslavom Samardžićem, piscem zgodovine o generalu Draža Mihailoviću, četniškem oz. poveljniku JVvD, s katerim sva prediskutirala širok spekter problemov. Obenem sem tudi nekaj časa sodeloval s kapetanom Urošem Šušteričem, zadnjim slovenskim četniškim vojvodom “Triglavski” in drugimi.

Internetne stike vzdržujem tudi s **Pavlom Borštnikom**, sedaj v Clevelandu, ZDA, nekdanjim slovenskim četnikom in piscem knjige *Pozabljena zgodba slovenske nacionalne ilegale* (Ljubljana, 1998) in mlajšim zgodovinarjem in raziskovalcem **mag. Renatom Podberšičem**. In ravno njih dvoje bom predstavil s prispevkoma o slovenskem četništvu na Primorskem.

Na koncu bom dodal tudi nekaj paberkov iz sporočil Pavla Borštnika na nekatera vprašanja o slovenskih četnikih in domobrancih.

V Koledarju Mohorjeve družbe v Gorici je 2009 izšel članek mag. Renata Podberšiča, ki mi ga je tudi posredoval in ga zato tudi objavljam.

¹ Marijan F. Kranjc, Slobodan Kljakić, *PLAVA GARDA – poveljnikovo zaupno poročilo*, Pro-Andy Ljubljana in Beograd (*Slovenački četnici*), 2006

Renato Podberšič ml.

ČETNIKI V PANOVCU

Narodni heroj **Janko Premrl - Vojko** se je spomladi 1942 z orožjem v rokah uprl Italijanom na Primorskem. O njem krožijo razne zgodbe in legende, med drugim tudi tista, da so se njegovi borci predstavljali za "četaše" oz. "četnike", tako so te partizanske upornike v začetku nazivale tudi italijanske oblasti. Preprosti primorski fantje, ki so se uprli fašističnemu zatiranju, so v srbskih četnikih videli simbol upora in upanja na združitev z matično državo, takrat Kraljevino Jugoslavijo. Zvedeli so namreč za predvojnega polkovnika, takrat generala **Dragoljuba Dražo Mihailovića**, vrhovnega poveljnika **Jugoslovanske vojske v domovini**, ki je v daljnji Srbiji zbiral prostovoljce za upor proti okupatorju. Preprosti ljudje so dolgo zamenjevali pojme, tako da so še konec leta 1943 partizane marsikje na Primorskem imenovali četniki.

Razmere so se naglo spreminjale; Osvobodilna fronta (OF) pod patronatom Komunistične partije Slovenije je s parolo narodne osvoboditve pritegnila številne Primorce v oborožen boj proti fašizmu, Janko Premrl Vojko je padel oz. umrl februarja 1943 v skrivnostnih okoliščinah, Italija je kapitulirala in na Primorsko so vkorakali Nemci. Toda spomladi 1944 se na Goriškem dve pomembni politični grupaciji nista odločili za vsenarodni upor pod vodstvom OF in sta stopali po lastni poti: **protikomunistična struja**, ki se je navezovala na Slovensko zavezo v Ljubljani in t. i. **goriška sredina**, ki je še čakala, komu se bo priključila. Oboji so še vedno videli legitimnega sogovornika v kraljevi begunski vladi v Londonu. Tudi primorska duhovščina je opazovala zapletene razmere. Ob tem je Rudolf Klinec, župnik v Velikih Žabljah v svoj dnevnik 23. junija 1944 zapisal:

*"Po radiu ni bilo podrobnejših vesti o sporazumu med kraljem in Titom. Mogoče so še pogajanja. Naši partizani nočejo nič slišati, da bi se bil Tito vdal. Grozijo celo onim, ki bi širili takšne vesti. Pogled v zakulisje: partija je zadnje čase opustila vse drugo; ves svoj napor stavi v to, kako bi čim več ljudi včlanila v stranko. Ni li to dokaz, da predvideva isto rešitev, kot je v Italiji: res demokratično večstrankarsko vlado – torej Petra – in zato krepki številčno moč svojih kadrov? Izdali so odlok, naj se tira pred sodišče vsakogar, ki bo širil vesti, da se OF lomi, da je v njej razkol, da ne bo več zvezde. Vojaški pozdrav bo samo v redni vojski, pozdrav s pestjo se ohrani v OF, v partiji, v stranskih partizanskih odredih. – Pri **Gorici deluje četniški odred**. Pred tednom je bil spopad med njimi in partizani, ki so imeli baje 63 mrtve in so se morali umakniti. – Gospoda v Gorici snuje nova deljenja: skrajna desnica, ki ljubkuje z domobranci; **sredina krog "Narodne edinosti", ki se veže s četniki**; levica, da je "legalna ilegalna"; ortodoksna sredina, ki bo sedaj ustanovila novo glasilo in ki bo poljubno udrihala na obe strani. Ta bo sama "čista čistost", nekompromitirana, ker bo brala levite vsem. K njej vabijo tudi nas. Potem je še levica, partizanstvo, ki pa je bolj narodno in manj komunistično "kot na podeželju". Pet strank na štiri gospode. Specialisti smo za cepljenje, podeljenje, razkomadanje in medsebojno kavsanje. Naša naloga ni v medsebojnem skupnem pozitivnem ustvarjanju, temveč v negativnem porazdeljevanju za večjo sproščenost v očitaniu, obsojevanju, kavsanju in morjenju. Nemška vojaška oblast, SS-esovci in gestapovci; italijanski škvadristi, fašisti, kvesturini in vojaki; slovenska črna roka, vos in komanda mest, domobranci in četniki, partizani in sredinci: ali ne bo čudež, če bo kak Slovence še ostal živ? Kam nas je privedla revolucija! Charitas Christi – quomodo evanuisti?"*

V tem kratkem zapisu nas **preseneti** podatek o četnikih na Goriškem. Kdo so bili, koliko jih je bilo, odkod so prišli?!

Na Slovenskem so se četniki, kot del protirevolucionarnega tabora, ki je priznaval Dražo Mahailovića kot edinega zakonitega zastopnika jugoslovanske begunske vlade v Londonu, pričeli organizirati že leta 1941. Partizani so jih pogosto imenovali kar **"modra ali plava garda"**, prihajali pa so pretežno iz predvojnih strank in skupin liberalne usmeritve. Poveljevanje četniškim odredom je po vrnitvi iz Srbije konec leta 1941 prevzel **major Karel Novak**, Mihailovićevev pooblaščenec za Slovenijo. Poleg tega so se jeseni 1942 t. i. **štajerski četniki** organizirali tudi na nemškem okupacijskem področju v Slovenskih goricah, kjer jim je poveljeval **Jože Melaher - Zmagoslav**. Major Novak je sicer že v prvi polovici marca 1943 organiziral nekajdnevni pohod skupine četnikov na vzhodno Primorsko, ki pa je imel predvsem propagandne namene.

Prve vesti o četnikih na Goriškem so se pojavile **konec marca 1944**, ko so si četniki postavili oporišče v gozdu pri **Števerjanu v Brdih**. Vas **Medana** na bi bila, kot poročajo partizanski obveščevalci, pravo četniško gnezdo z veliko podporo med domačini. Propagando za četnike naj bi vodila **Bogdan Saksida** in **Djuro Sekulić**, ki ju je poslal **"štab plave garde" iz Gorice**. Četniki so razglašali, da se borijo za kralja in Jugoslavijo ter proti Nemcem in partizanom. Dne **10. aprila 1944** se je skupina **tridesetih četnikov**, ki je priznavala generala Mihailovića, spopadla s partizani iz Briško-beneškega odreda in vosovci v Števerjanu v Brdih. Po kratkem boju so se morali umakniti v Gorico. Izgubili so pet mož, imeli so tudi sedem ranjencev. Partizani iz Briško-beneškega odreda so aretirali prej omenjena propagandista Saksido in Sekulića. Zasliševali so ju v štabu odreda pod obtožbo, da sta kriva izdajstva svojega naroda. Po zaslišanjih so ju **ustrelili**. Poleg tega so partizani aretirali in sodelovanja s četniki osumili tudi več domačinov, članov terenskega odbora OF, vendar so jih po zaslišanjih izpustili. S tem je bilo **konec** poskusov organiziranja četništva v Brdih, ki pa je na Goriškem dobilo nov zagon ko se je **konec aprila 1944 v Gorici** pojavil **četniški kapetan Borislav Trajković**, ki je domačine navduševal za četništvo. Prišel naj bi po naročilu **vojvode Dobroslava Jevdjevića**, Mihailovićevega odposlanca za Primorsko in Istro.

Sredi **maja 1944** se je t. i. **Soški četniški odred** pojavil v **gozdu Panovec pri Gorici**. Vkopali so se v jarkih iz prve svetovne vojne, ki jih na tem območju ni manjkalo, saj je tod potekala soška fronta. Po ocenah partizanskih obveščevalcev naj bi enota štela kakih **60-70 borcev**. Nekdanji pripadnik **Mitja Bitežnik** se je spominjal, da je četniška enota dejansko štela **7-8 Srbov** oziroma pravih četnikov in kakih **20 Slovencev**, ki so se prištevali med borce Jugoslovanske vojske v domovini pod vrhovnim poveljstvom generala Mihailovića. *"Ni bilo tistega dotoka borcev kot smo pričakovali."* Po njegovem mnenju je bil **glavni organizator** te enote **Dušan Černe**, skupaj z **Jožetom Kogejem** sta imela nalogo, da "za stvar" pridobita čimveč goriških duhovnikov. *»Mi smo bili goriška sredina, ne za partizane in ne za domobrance!«* Četnikom v Panovcu je **poveljeval neki visoki srbski častnik**, ki je prišel iz Srbije. Sicer sočasni oznovski dokument prav Mitjo Bitežnika označuje **"kolvodja plavogardistov v postojanki v Panovcu."**

Sredi junija 1944 so partizanski obveščevalci poročali, da se je manjša skupina četnikov nastanila v gozdu Panovec pri Gorici. Vodil naj bi jo Mitja Bitežnik iz Solkana. Pri organiziranju t.i. modrogardistične oziroma četniške skupine naj bi mu pomagala pravnik Jože Kogej in Dušan Černe, pripadnika prej omenjene goriške sredine, ki so ju partizanski obveščevalci spremljali že Medani v Brdih. *»Modrogardisti imajo tudi precej pristašev v okolici Gorice zlasti v vasi Renče v Mirenskem Okraju. So to elementi ki simpatizirajo v ubežniško vlado v Kairu in vsako našo stvar kritizirajo in širijo nezadovoljstvo.«*

Izdajali so tudi glasilo **"Za narodov blagor"**, ki so ga ciklostirali v hiši duhovnika **Marjana Komjanca v Gorici**. Orožje so jim priskrbeli domobranci z Vrhnike, pri tem je

posredniško vlogo odigral **polkovnik Anton Kokalj**, poveljnik Slovenskega narodnega varnostnega zbora oziroma primorskih domobrancev. Kmalu so se četniki v Panovcu znašli v dilemi, ali bodo na Kokaljevo zahtevo pristopili k domobrancem ali jim ti ne bodo več pomagali. Po Bitežnikovih besedah naj bi se nad četniki navduševal tudi **dr. Ivo Juvančič**, duhovnik in **neformalni vodja** goriške sredine.

V tedenskem poročilu, ki ga je obveščevalni oddelek Pokrajinske izpostave Odseka za notranje zadeve, dejansko naslednik Varnostno-obveščevalne službe (VOS), napisal 17. junija 1944 izvemo:

*»Ko se je dne 9.VI. neka tovarišica iz Malih Žabelj pri Ajdovščini vračala iz Gorice domov, jo je ustavilo v **Panovcu pri Gorici** 15 oboroženih mož. Oboroženi so bili z težko strojnico, več brzostrelkami in puškami. Ko jih je vprašala kdo da so, odgovorili so da so četniki. Povpraševali so po Nemcih češ da se jih bojijo, pripovedovali so da jih je v goriški okolici **nad 500** in da se borijo za staro Jugoslavijo. Ti četniki ustavljajo v bližini Gorice vse mimoidoče in jih legitimirajo. Prenočujejo v Gorici od koder dobivajo tudi hrano. Po govorjenju ljudi ki hodijo obiskovati v Gorico svojce ki so pri domobrancih, vlada **med četniki in domobranci veliko sovraštvo**. Domobranci se izražajo da so nekaj odličnejši od četnikov in da bo ljudem šele po vojni jasno kako veliko je njih delo. O četnikih pa pravijo da so samo branitelji naših meja pod fašizmom. Ljudstvo smatra četnike v Panovcu za izgubljene ovce kralja Petra. Ljudstvo ki je prve dni gojilo simpatije do teh četnikov je v zadnjem času mnenje spremenilo ko je uvidelo da četniki stalno zahajajo v Gorico in nazaj.«*

Partizansko vodstvo si seveda ni želelo prisotnosti oborožene formacije svojih političnih in vojaških nasprotnikov, ki bi tedaj govorila o osvoboditvi in združitvi Primorske z Jugoslavijo. Poleg tega so tedaj že predvidevali, da si bodo četniki za umik z Balkana izbrali prav zahodno smer preko Primorske proti Italiji, kjer bi se predali zahodnim zaveznikom. Partizanski obveščevalci iz II. brigade VDV so v začetku **junija 1944** poročali, da se je pojavila skupina četnikov z **namenom organiziranja četništva na Goriškem** in postavitve postojank v Vipavski dolini. Dne 11. junija 1944 so patrolje I. bataljona prečesale gozd Panovec, vendar so naletele le na prazno četniško taborišče. Naslednjega dne so partizani zajeli dva četniška aktivista, ki sta po vaseh na goriškem podeželju agitirala za četnike. Ujetnika sta povedala, da je v Panovcu približno **70 četnikov**. Partizani iz IV. bataljona so jim 14. junija 1944 postavili zasedo. Prišlo je do kratkega spopada s četniško patroljo, v katerem so padli štirje četniki. Medtem je štab II. brigade VDV načrtoval odločilni napad, zanj so določili I. in IV. bataljon pod poveljstvom Slavka Furlana-Dušana, komandanta II. brigade VDV. Do glavnega spopada je prišlo **15. junija 1944** v popoldanskih urah. Partizani so četnike obkolili in obroč počasi ožali, nakar se je vnel boj, ki je trajal okrog šest ur. Partizanski viri ne poročajo o žrtvah v lastnih vrstah, razen nekaj ranjencev, med četniki pa naj bi bilo 15 ubitih, nekaj ranjenih, veliko jih je zbežalo v Gorico. Isti viri dodajajo, naj bi napadeni četniki prosili Nemce v Gorici za pomoč, a ti se niso odzvali. Zato so se tudi preostali četniki, bilo naj bi jih le še dobra dvajsetina, naslednjega dne umaknili v Gorico pod nemško zaščito. Po Bitežnikovih besedah naj bi Nemci celo goriškim domobrancem, ki so hoteli napadenim četnikom priti na pomoč, posredovanje prepovedali. V nasprotju s partizanskimi viri naj bi po njegovem imeli samo eno žrtev in sicer srbskega četnika, ki se je med bojem nepremišljeno odločil za juriš. Zvečer so se zaradi partizanskega pritiska preko Kostanjevice umaknili v Gorico.

Spopad in uničenje četniške postojanke v Panovcu je pomenil **konec** poskusov za ustanovitev samostojne četniške oborožene enote na Goriškem. Četniki so se na tem koncu spet pojavili **jeseni 1944**. Šlo je za različne skupine **predvsem Srbov in**

Črnogorcev iz raznih predelov tedanje Jugoslavije, zveste kralju Petru in monarhiji, ki so se z Balkana **umikale** pred partizani in so na Goriškem med vojno delovale bolj ali manj pod nemško komando. Ti četniki so bili odgovorni za številne zločine nad dejanskimi ali namišljenimi sodelavci partizanskega gibanja. Konec aprila 1945 so se vse protikomunistične formacije, tudi četniki, **umaknile čez Sočo** v Furlanijo, kjer so se **predali zahodnim zaveznikom**. Med njimi sta bila tudi **Notranjski in Primorski odred**, ki so ju sestavljali predvsem slovenski četniki in je v začetku aprila 1945 prispel v Vipavsko dolino.

(Navedbe virov sem izpustil, okrepitve so moja).

Ker sem na svojem spletišču objavil tudi prevod obširnih poročil iz Slovenije agentke »Mire«, osebne obveščevalke generala Draže Mihailovića in ljubice majorja Karla Novaka, ki opisuje nekatere četniške vojvode Dobroslava Jevđevića, sem dobil vtis, da ne gre za delovanje slovenskega četništva na Primorskem.

Zato sem omenjeni zapis mag. R. Podberšiča poslal v ZDA Pavlu Borštniku in ga prosil za komentar, saj je razmere slovenskega četništva tudi najbolje poznal. Aprila 2013 mi je poslal naslednji odgovor in tudi dovolil objavo. *(Okrepitve in poudarki so moji.)*

Pavle Borštnik

Četništvo na Primorskem

Najprej je treba ugotoviti, da sta obstajali **dve (2) veji**. Prva veja so bili srbski četniki **vojvode Djujiča in vojvode Jevdjeviča**. Djujič je bil pravoslavni pop in je imel s seboj večje število družin svojih vojakov.

Jevdjevič pa je bil politik najslabšega kova in zelo verjetno italijanski agent. Bil je demagog in njegovi vojaki so odgovorni za večino **četniških incidentov na Primorskem**. Oba, Djujič in Jevdjevič sta prispela na Primorsko **jeseni in pozimi 1944**.

Nekako istočasno se je tja premaknil tudi srbski **Dobrovoljski korpus**, katerega »duhovni« vodja je bil **Dimitrije Ljotič**, nekdanji predsednik političnega gibanja »Zbor«. Zadnji teden vojne se je smrtno ponesrečil v prometni nesreči.

Druga skupina pa so bili **SLOVENSKI četniki**, pod poveljstvom **generala Andreja, Ivana Prezlja**. Ta kontingent je prišel v Vipavsko dolino **prve dni aprila 1945** in se je namestil v **Podgori pri Št. Vidu**. Bilo nam je ukazano, da se ogibamo glavne ceste, po kateri so vozili nemški kamijoni.

Številčno stanje naše skupine je bilo neznatno v primeri z Djujičem, Jevdjevičem ali Ljotičem. Na Primorsko sta prišla **Notranjski odred**, elitni odred, ki ga je vodil **poročnik Jože Saje, Primorski odred** pod vodstvom **kapetana Jožeta Debevc**a in t. i. **Štabna četa**. Saje je imel okrog **90** fantov, Debevec **70**, štabna četa pa okrog **20**. Z nami je bila tudi skupina civilistov, morda **10** (skupaj **190**, moja pripomba).

Dolenjski odred Janeza Marna se ni hotel premakniti na Primorsko, **Štajerski odred** Jožeta Melaherja, pa se ni mogel in se nam je pridružil šele v Italiji. Skupno sta imela Marn in Melaher okrog 500 fantov. Toda polovica Štajercev, okrog 150, je bila vrnjena. Njihov del transporta v Italijo, je zavil v Vetrinjsko taborišče, da bi se oskrbel z gorivom. Domobranski poveljnik Krener pa jih je mobiliziral in s tem obsodil na smrt.

Naša **glavna naloga na Primorskem**, so bili nastopi na **narodnih taborih**, kjer smo zlasti študentje, govorili navduševalne govore za kralja in domovino, kar je trajalo morda **tri tedne**. Primorci so bili ob našem nastopu **zmedeni** in niso vedeli kam bi nas dali...

Zadnji dan aprila 1945 je bil **ukazan premik preko Soče** in z nami so se umaknile tudi **vse srbske enote**, vključno Ljotič in celotno **Primorsko domobranstvo**, z izjemo Tolminske čete, ki se je umaknila na Kranjsko stran in od tam v Vetrinj. Tik pred Gorico pa se nam je pridružila tudi večja enota **hrvaških domobrancev**.

O stikih med srbskimi in slovenskimi četniki, ne vem ničesar, ker sem bil pač navaden podnarednik djak. Spominjam pa se, da smo bili vsaj **enkrat v skupni akciji s srbskimi četniki**, nekje v bližini Avbra.

Sočo smo prestopili v noči na 1. maj, po sporadičnih pouličnih bojih v Gorici in še isti dan je bil vzpostavljen **stik z zavezniki**, se pravi s 5. novozelandsko oklepno divizijo. Pogovore je vodil general Andrej v francoščini. Novozelandci so nas napotili v **taborišče Visco**. Tam smo oddali orožje, nato pa so nas preselili najprej v **Ceseno**, od tam pa v **Forli** in nato v **Eboli**, jeseni leta 1945. Kasneje smo bili porazdeljeni po britanskih postojankah v okolici Neaplja, kot stražarji. **Aprila 1947** smo bili, obenem z britansko vojsko, preseljeni v **Zahodno Nemčijo**.

Med slovenskimi četniki, vsaj kolikor vem, ni bilo **nobenega tigrovca** in ne zdi se mi verjetno, da bi nam komanda zamolčala, če bi bil.

Obenem mi je Pavle Borštnik v nekaj osebnih pismih sporočil tudi naslednje podatke, ki se mi zdijo vredni javne objave, vsaj za zgodovinarje, in sicer:

- Četniki v Pankovcu gotovo niso bili iz Primorskega odreda kapetana Debevca, ker bi to tudi osebno vedel, saj sem bil pripadnik tega odreda. Debevčev odred je prvi stopil na "primorska" tla 1 aprila 1945, ko smo prišli tja. Po prehodu meje, smo zapustili glavno cesto in zavili desno. Pri kraju Strmica so nam partizani skusali preprediti pot, a je naša trojka utišala njihovo strojnico na hribu nad cesto. Potem smo šli mimo Predjame in prenočevali v Ubeljskem. Od tam pa smo šli v dolino.
- Od nekdanjih aktivnih četnikov smo po zadnjem sestanku v Edmontu v Kanadi, zdaj ostali samo trije...
- O "Miri" dejansko ne vem nič, razen, da je major Novak ležal v njeni postelji, ko so se naši fantje v Grčaricah borili na življenje in smrt. Vem, da je bila kasneje v Ameriki, vendar je nisem nikjer srečal.
- Uroš Šušterič, vojvoda "Triglavski" je navadna anomalija. Bil je četnik v SRBIJI in o naših okoliščinah nima pojma, zato o njih ne more razpravljati.
- Vinka Levstika jaz nisem nikdar srečal, sva pa v Washingtonu govorila po telefonu, ko je bil na obisku v USA. To je bil samosvoj človek in je tudi umrl po "samosvoje". Ko se je začela njegova zadeva, je takoj storil "samosvojo" napako. Namesto, da bi molčal in si našel kompetentnega advokata, je rinil v Trst in se tam sestal z advokatom, ki mu ga je določila partija! S tem si je odrezal most. Po vsej emigraciji je razglasil, kakšen revež je, kako ga preganjajo in da bo zdaj moral prodati hotel v Rimu in oditi v Švico, ker ta nima pogodbe z Jugoslavijo o izročanju osumljencev. Ko je prišel s to kramo v Cleveland, mu fantje, na moj nasvet, niso dovolili, da bi govoril na proslavi na Slovenski Pristavi. Ne samo to: tistemu tržaškemu advokatu je sčvekal vse mogoče stvari, med drugim, da je v neki bitki France Grum "hujskal" fante na neizprosni boj. France je bil seveda osupel, ker ga je "notr potunkal", vpraševal pa se je, ali naj bi klical: fantje, tako streljajte, da ne boste koga zadeli... Medtem pa je Levstik rimsko posest prodal in kupil hotel - v Gorici, čisto blizu meje, da bi ga lahko vsako noč odvlekli v Ljubljano in pripeljali nazaj...trikrat, ne enkrat. Ko je torej prišel v W. me je klical, a nisem hotel z njim na pogovor, povedal sem mu pa, da če išče človeka, ki je fantom v Cl. svetoval naj mu ne dovolijo nastopa, da sem to jaz. To je bil najin prvi, zadnji in edini stik. Domišljal si je tudi, da bi on lahko poravnal spor "Vestnik-Tabor". No, poravnal je vsaj svoje osebne račune.
- Ali sta bila Dušan Pleničar in Ljubo Sirc sodelavca Udbe, ne vem. Oba sem dobro poznal. Pleničar je bil zelo prizadeven, medtem ko je bil Sirc precej naiven.